„ЗАСТАВА“ излази двапут у недељи, четвртком и недељом.
Цена је на годину 10. фор. на по год. 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 нов. а. в. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количинк врста, које из Ф[illegible]монта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за прв[illegible] 7 за сваки даљи пут 5 [illegible] осим тога за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву а предплата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

Број 5. У Новоме Саду, у четвртак 18. јануара 1868. Год. III.

Нови Сад, 16. јануара.

Пештанска дипломатија непропушта ни једну прилику, у којој може показати, да је она живи кључ свију тајна на Истоку. Тако два листа за које се зна, да су отворени перу њеном, „Пестер Лојд“ и „Пестер Журнал,“ одкривају нам у једно време најскривеније тајне на двема главним тачкама Србства, на Цетињу и у Београду. По првоме, барон Филиповић није ишао на Цетиње, да би Црну Гору одвратио од захтевања која је она порти предложила, него напротив, да би јој поставио у сигуран изглед, да ће се та захтевања уважити, али под условом, да кнез Данило („Пестер Лојд“ и у допису са „Цетиња“ заборавља да је данас на Цетињу кнез Никола!) одустане од сваке свезе са Србијом и Грчком. Филиповић је свој задатак на задоволење извршио — то уверава исти лист, па онда додаје: кад се радило, да се београдска тврдиња очисти од Турака, онда је аустријска влада радила у Београду у истом смислу у ком данас на Цетињу ради; јер само пошто је кнез Михаило дао обвезна обећања, да неће ступити ни у какву свезу, којом би се мир у опасност довео, радила је аустријска влада код порте, да се тврдиња Београд очисти од турског гарнизона.

Је ли и под којим условом аустријска влада заиста подпомагала захтевања црногорска у Цариграду, то ће скоро време на видело изнети. Колико заслуге истој влади припада, што су турски гарнизони уклоњени из Београда, то остављамо београдским министрима нека кажу. А ми имамо оволико казати на допис са „Цетиња“ у Пешти писан: ако је питање о савезу Црне Горе са Србијом и Грчком, тај савез може бити утврђен само узајмном потребом заједничке сарадње за општу слободу; а та потреба тако је данас проникнута народном свешћу Грка и Срба, да пријатељи слободе могу сасвим спокојно слушати пештанске коментаре „Филиповићеве мисије“ на Цетињу.

Други лист, „Пестер Журнал,“ чији извори и средства нису јавно познати, узео је на себе, да протури у свет оне клевете противу српских слободњака и „Заставе,“ које „Видов дан“ и друга продана оруђа не једном заман покушаваху. Познато је, како су така оруђа наизменце потварала на српске слободњаке и „Заставу“: час да хоће республику у Србији; час да шурују са руском владом која је сама противност республике; час да раде у интересу династије Карађорђевића; час да Мађарима издају народну ствар српску. А познато је, како су сва та потварања из основа и на делу побијена, од стране оних противу којих се непосредно управљаху. И данас, пошто смо у лицу самог уредника „Видов дана“ видели, ко под сваку цену тежи политици којој је средсреда у Пешти, и пошто смо на уста званичног агента кнежеве владе чули, како „и по највишим круговима у Београду дају се за слепо туђинско оружје“: излази „Пестер Журнал“ на среду, да би подгрејаним измишљотинама противу чувара српске народне ствари забашурио ново обнажење старих невера „и по највишим круговима.“ Прича се у „Пестер Журналу,“ да је кнез Михаило вазда волео „лавирати“ пред руским утицајима; он је хтео да на дипломатском путу (замачно преко Пеште) извојује ствар српску, а не да заложи имаовину и крв својих поданика у оно, што би најпосле само руским целима послужило. Славенска пропаганда придружила се међутим народној странки у Србији, и ради да побије кнежеву политику. Зашто? Да би лакше устала Босна и Бугарска — све у корист Русије. Карађорђевић, вели даље „П. Ж.,“ плаћа „Застави“ да би сваком приликом писала противу владајућег кнева Михаила, коме се пребацује, да није патриота, да се поводи за аустријским дипломатима, и да се из неке сарежљивости усамљује од Црне Горе. Што највећу жалост задаје пештанском листу, јест, да речи „Заставе“ неостају без успеха. Народна превратна странка, која тежи за обновлењем „великог српског царства,“ какво је некад било, шири се.

Така су одкровења „Пестер Журнала.“ Противуречности које се у свакој врсти тог листа читају, тако видно издају неистину којој су његове речи посвећене, да није потребно, да их и ми обарамо. Коме н. пр. да на први поглед нападне у очи неследственост у томе, кад се у исто време тврди, да „превратна народна странка“ која хоће обновлење царства српског, баца се у руке Русији, која хоће да сасвим другчије употреби снагу српску? И опет ко да назапита „Пестер Журнала“ зна ли шта говори, кад у један мах поставља кнеза Михаила и на страни противној руским утицајима, и на страни којој западне силе дају опомене противу шуровања са Русијом?! Но може бити, да би нам „Пестер Журнал“ био кадар доказати још, да он види и зна што западне силе невиде и незнају о руским утицајима на Истоку? Још би се запитати могло, кад народна странка, са којом „Застава“ држи, има тако популарну тежњу, као што је обновлење старог царства српског, и опет тако богатог савезника, као што је славенска пропаганда под окриљем Русије: одкуд да „Застава“ наједанпут има нужду прибегавати „непопуларном“ Карађорђевићу и примати „субвенцију“ од једног „екс-кнеза“ за кога се зна, да јој није у стању субвенцију понудити: то би се могло још запитати, али на што пуштати се у препирку са онима, којима није до разлога и убеђења, него само до ловења у води коју муте? А и кнез Михаило неможе се заиста радовати ревности са којом га пештански листови деле од народних чуства и народне мисли, па га представљају као сасвим притерана погледима пештанских апостола противу славенске политике на Истоку.

Већ одавно спремљен је план за гвоздени пут који би свезао Беч са Цариградом. Сад се чује и за други, нов план, још важнији. По овом новом плану имао би се саградити гвоздени пут који би сједињавао једно пристаниште Персијског залива са једним пристаништем Средиземног мора. Пруга тога пута ишла би, вели се, долином Еуфрата. Остварењем тих планова ишло би се као на то, да се трговачка свеза Европе са Индијом одбије од правца Италије, и обрне у интересу Аустрије, која би тражила на Истоку накнаду за изгубљене Мљетке. Међутим, инглеско друштво које је узело на себе грађевину великог гвозденог друма од Азије, уверава да ће узети у свој рачун и свеву са италијанским гвозденим путовима.

Париска „Патрија“ која сваки дан нове гласове о „европском миру“ доноси, потврђује да у владиним круговима Немачке, Инглеске и Француске све јаче овлађују тежње за миром: *само Русија није још сагласна са тим силама.*

Петроградски берзански лист пише о војеним одношајима Европе, и вели: нови закон о уређењу француске војске даје цару Наполеону страовиту снагу за случај, ако би околности и честољубље Француза Француску увели у рат са споољашњим непријатељем.

По вестима из Беча, дипломатски односрји између Шпанске и Италије прекинути су, услед мешања Шпањске у питање римско. Цар француски посредовао је заман, да би се одржала дипломатска свеза између Мадрита и Фиоренције. Ваља чекати, да се та новост потврди.

ГЛАС НАРОДНИ ИЗ БОСНЕ, ХЕРЦЕГОВИНЕ И СТАРЕ СРБИЈЕ.

Поштовани читаоци! под овом рубриком оћемо да вам неколико речи из овдашњих наших крајева саобштимо, а изазвао нас је на то телеграм Наполеонов који у „Застави“ овим редом читасмо: „Наполеон је предложио свима европским силама: да ће на Србију пасти сва одговорност за сву радњу противу Турске, будући је вели, париским уговором потврђено начело једностраног немешања.“

Овај жалостни глас, овај просвету и хришћанство, правду и непредност 19. века жигошући појав, све нас је Хришћане као гром, као оштрије мача до најтањи живаца поразио и горку рану задао, чујући такав глас од овог владаоца европског, који носи фирму на челу: слобода свима народима једнако и братство, и који себе и своју Француску рачуна најпросвештенином и најсилнином државом у целој Европи.

Хришћанска Европа, император Француза Наполеон III, могу све што оће радити: палити и жарити, дизати и обарати, мутити воду и у њој рибу ватати, отимати туђи залогај крвљу заслужени и нечовечно људску крв рекама проливати; јединце од горко цвилећих матера на силу отимати и с бичем на војску терати да поштене народе бију, који своју слободу и природна права траже, или да чувају пријестоле на силу заузете, што народе упропашћују или да варварским начином лове и ватају и у проклету тавницу бацају оне племените душе; које нетрпе ничије лажи, притворства, подлости, себичности, неправде, непоштења и насиља, или да такве с бајонетима у заточенење прате или што је још грђе да их су четири пушчана зрна у срце стрељају.

Да, слободно јо то њима све чинити у највећој мери, зато, јер су силни; а кнежевини Србији од Наполеона, Инглеске и Аустрије, као од високообразованих држава није слободно да се стара за своју независимост и са ослобођење својих сународника, што горко цвиле у турском варварству, горко цвиле ал им асне није; јер европска цивилизација и добродушна дипломација својом руком у ланце их веже на поругу свету и велику срамоту Хришћанској просвети. Није њој — Србији допуштено осигуравати себе да може нападачу и насилнику као на „Германији“ одпор дати, своју будућност поправљати и природно се развијати као и суседној браћи Бугарима, Грцима и Румунима, но ипак овима је последњим више дозвољено, ваљда зато што су романског племена, да сбаце тиранско иго азиатског варварина над којим би они са својом Хришћанском свешћу још одавно господарити могли.

Но није се чудити Наполеону; знамо га добро какав је — али неможемо се начудити храбром, енергичном и слободољубивом народу француском, како он може и како сме од бога човечства и историје допустити своме императору да крст часни гази, а полумесец тирански подиже, да гази света народа права а брани и живо заштићава азиског глупог и фанатичног човекомрзца и крволока, који мрзи Хришћанску просвету коме је живот Хришћанина као јабука а крв као вода; да он, Наполеон, стеже у ланце и у робству држи онај народ коме је наука мила и драга као озебломе сунце. као душа богу, у коме су најсветија начела: слобода народна и једнакост.

Заиста нам је за дивно чудо, како може човек као просвештени Хришћанин бити пријатељ и браниоц оне државе и народа који своју веру држи богоизбраном вером и народом, а остале народе „невјерницима“ „крмцима,“ „ђаурима“; коме вера налаже да с Хришћаном једе и пије из једног чанка и да му са истим само ако узможе главу разбије; коме је Хришћанска црква и школа трн у оку; коме закон каже: ко посече „ђаура — неверника“ рај му је отворен у коме као што алкуран вели, имаде један сто од самог дијаманта тако везики да се за 70.000 дана обићи неможе итд.

Ми хриш. становници тур. Србије и ако смо прости и непросвештени, чему је узрок нехришћанска — тиранска влада и европска дипломација; али при свем том неможемо појмити, каква хришћанска душа, с таквим царством и народом пријатељске свезе имати може, и још му јако помоћник и браниоц бити, и тиме једну од најплодовитији земаља у целој Европи, на којој 15. милиона Хришћана живе, народа, који би се по своме природноме таланту белгијском и швајцарском са временом сравнити могао, под игом несносног варвара подржати и његова најсветија права безстидно и безчовечно под ноге метати, задржавајући га тиме у црном незнању?! Заиста хришћанска Европо, то је више но ужасно.... јер хришћанско и племенито срце, здрави и непокварени равум, чиста свест, људско осећање, достојанство човека, хришћанина, државника и владаоца, неможе равнодушно гледати, а камоли морално, материјално па и физично подпомагати онога, који нагони свога поданика хришћанина, да му ма највећи газда био коња вода, с коња и у блато сјаше и велико темена учини; ако ли не; биће бијен, а успротививши се, бранећи своју част, право и достојанство може и главом платити; онога који кад на „расу“ омрзне и кад му је ћеиф пошље ју кроз воду с каменом о врату на онај свет или напоивши каквог разбојника с пушчаним му зрном срце разнесе, или ангаром прободе или га с домом и целом породицом на ватри сагоре; ког судије — паше и везири и остала сва турска улема једног Турчина противу 10. Хришћана за сведока примају, а 10. Хришћана („влаа-крмака“) на једног Турчина сведочити не могу, јер веле: „није крсту веровати;“ који свуда по својим судовима допуштају да онај веће право има и парницу добија, ко више испод руке пружи — подмити; у чијим судовима и од стране обштинске налази се по који члан, пашом избрани, који има пуно право казати: „Евет ефендум“ — тако је господару уза сваку судејску ствар, или уста затворена држати, иначе није за суд ни за поштеног грађанина ни за царску плату, но „ћафир — ђаур,“ ког треба у Видин на робију послати или обесити; који допуштају само онда Хришћанима цркву и школу зидати пошто се преко царског фермана по 100 150—200 дуката цесарски дода, а другчије никако, а што се је у вишем степену међу свима мањим и већим, званичницима турским распространило; који народ гордо држи да само „правоверни пошљедоватељ пророков“ има пуно право носити оружје, у државну службу, ма и глуп био, ступити, а „раји — крсту поганом“ то није допуштено, само Мујо и Алија имају право да им Хоџа на џамији ликује, а „рији“ није слободно ни цркве просте видати а о звонарама и звонима, који божанствену службу оглашавају није олободно — ни мислити, а камо ли имати; само „богоизбраном мусулманину“ слободно је Хришћанку ма и трговачка жена била, за жену узети, а Хришћанину Туркињу, која би душу дала за нашег младића, није слободно ни помислити да је узме за жену, јер би му одма одлетела глава „пасјача“ као тиква. Једном речи, пошљедоватељу пророковом све је слободно, све је могуће и отворено, само, само пошљедоватељу Христа спасиоца и ревностном љубитељу науке, правде и слободе није могуће.

Иљадама има зала и насиља за која би могли казати по именце ко их је учинио, кад су и где су учињена, како од Турака тако и од фанариота грчки владика, који неполажу душу своју за овци своји, него полажу душу своју и крвави зној народни за новце, прождрљивост и неситост своју; али на жалост несмијемо ни једног догађаја по именце казати, јер би зло прошао онај, у тој вароши где се је то догодило, на кога сумњају. Па зато волимо да неправедна и безчовечна дела њихова остану у тајности, него ли да поштени и невини људи страдају због тога, а и тако надамо се да није далеко час, кад ће земаљски судија са небесним дати им мазду по делима ако још упорни остану.

(Свршиће се)

Нови Сад 16. јан. Дан св. Саве прослављен је као обично сваке године, у гимназијској дворани; говорио је том приликом проф. М. Димитријевић; не чусмо да се спомену у говору „међу меценатима име покој. владике Платона! За патроне гимназијске беху намештене столице, али те столице ове године беху — празне. — Тај исти дан по подне беше збор „друштва за радиност,“ у коме се већало о разним друштвеним стварима, па међу осталим и то закључише, да се даде овог месојећа забава са игранком у корист друштву. У вече беше у дворани друштвеној јавно предавање, где је говорио Глиша Гершић: „О св. Сави и о току образованости српске иза њега“; а Васа Ђурђевић „о пријатељству у опште а напосе у нас Срба.“ Публика се беше искупила у лепоме броју. Идући пут донећемо опширнији извештај о томе предавању.

ДОПИСИ.

= **Беч**, на Ов. Саву. Јуче сам био у седници уг. делегације, која је од 2 до 3 часа п. п. трајала. Знаменито је у тој седници то било, да су у њој први пут „Рајхс“ министри, или као што их Мађари називају, министри за заједничке послове, или „заједнички“ министри присутни били, и то: Бајст, и фин. министар Беке. Пошто су се неки делегати са тим министрима исклопилементовали, заузму исти место за тако званим министарским столом, и одпочне се читање записника пређашњи седница, и затим Керкапољи прочита доста обширан нацрт пословног реда; пословни ред буде за понедељник 11. часова на „дневни ред“ стављен; и онда устаде мин. Беке, да преда „заједнички буџет“ уг. делегацији.

Морам вам казати, да се пре тога прочуло, да ће Бајст у делегацију доћи, да „будет“ преда, и побудило се питољубство, како ће „мађарски“ проговорити, јер по паритету не би могло другчије бити. Међутим дође и Беке, и он, као што реко устаде, те рече: „igen tisztelt elnek ur, kerem ezt atadatni.“ Изписујем као што је рекао, па седе; сви се грохотом насмејаше, али неки делегати зачинише смеј са „éljen.“ Чудна је та комедија била. Мађари мисле: само кад смо те дотерали, да мађарски проговоре, а Бајст и Беке мисле, дајте само поискане милионе, па се радујте па се смејте. Бајст је „олимпијском“ мирноћом седио, као да га се ништа не тиче; само му је око леве устне играло нешто, што Немци „zuckung“ зову. И мађарски министри десише се ту, али не у дворани; гр. Андраши помоли се једанпут два главу иза довратка, а Фестетић и Лоњаи показиваше се чешће у „коридору,“ и ходнику, из кога министри у дворану улазе. Више би времена требало, него што сад имам, да вам опишем утисак целог призора на мене — али има још времена. Сажалио сам Мађаре, кои нехтедоше питање народности на задовољство разни народа решити, па можда не би на ту улогу спали, коју им завидити неможемо. Сама дворана, у којој су, показује скученост. Дворана је истина „позлаћена,“ али тако мисли, да човек неотице помисли, да је у каквој школи. Око шест скамија у којој је свакој по 10. делегата, има толико места коколико у тескобној школи места има, да учитељ до сваке скамије доћи може. Публике може највише 20 стати. Два немачка министра седјаше премда на страни, ипак као два „мађистра.“ Измешани седе магнати и народни заступници — али све је сетно, невесело. Тисе Калмана нема. Познајем све величине владајуће мађ. странке, и запита се, које су вође овде — не виде ни једнога. Шомшић? он није посве Деаковац, а и председник је. Трефор? Ченгери? Керкапољи? Немогу се у то бројати. Левица је боље заступљена. Гици, Бониш, Шимоњи. Варади, Манојловић, Иванка.

Посматрајући Бајста, потражи у њему израза, који би двоје посведочавао: једно, да ће заиста момак бити, да „Славене уз вид притисне,“ друго, да стане на пут, да се хришћански народи на истоку не ослободе, јер се по његовим речима то не би са обстанком Аустрије, или са „условима“ обстанка њеног сложити дало. Не нађе ништа од тога. Друкчији су момци хтели ток историје, ток развитка људи и народа зауставити, другчији момци, у другчијим временима, па им не испаде за руком, кеће заиста ни јабанлији Бајсту. Међутим сад је квит рачун — Кошут рече, да се независност Угарске неда са владајућом династијом сложити, а Бајст рече, да се ослобођење хришћански народа на истоку са обстанком аустријске монархије сложити неда; идемо да видимо и једно и друго.

Данас сам био у „вештачкој задрузи.“ Побудио ме је оглас, где се вели, да је на угледу велика слика, која представља сабор Пољске од год. 1773., кад је одобрио деобу Пољске, и где се сва пажња усредсређује у једном Пољаку, који је протестовао противу тога, и кад му се протест није уважио, дође изван себе и падне пред двери, куда је излазак из сабора, тако да преко њега неможе се на поље. Нисам вештак, да је вештачки пресудим; обшти утисак је изванредан. Но што ми је мисли прострелило то је: Слику је, која је на париској изложби златну медаљу добила, купио цар аустријски за 50.000 франака. Помисли у себи: да ли је купљена из кајања, што је и Аустрија у деоби учествовала? да ли из сличног чувства жалости, што је и Аустрија окрњена? да ли из наде и утехе, да ће се и Немањина и Душанова држава тако поделити?

До вече „Зора“ има седницу. Зора зори — и не један пољски аристократа, који је пренебрегао свој народ пробудити, и зато се касно у патрпотичком безумљу пред двери баци, да издајницима пут препречи, но цела омладина српска, цело пробуђено Србство пред Термопилама народним стоји, да Ефиалте — издајице на подказ не извиђу, а непријатељи да не продру у постојбину српску, да је поделе.

С. Черевић 8. јануара. Да чујете како се нашом черевићком црквеном касом рукује, и то у обштини која је тако рећи на прагу патријаршије. Ево вам навода из једног извештаја:

О дугу коим је обштина Черевићка у црквену кассу черевићку под разним кнезовима задужена,

1. Под Јованом Савићем бр. 36. 18. маја 1860. ф. 200. 2. Под Јованом Савићем бр. 38 $^{24}/_{7}$ 1860. 100 ф. 3. Под Лазарем Драгић бр. 39. $^{31}/_{12}$. 1860. 200 ф. 4. Под Стеваном Еремић бр. 40. $^{31}/_{10}$. 1862. 133 ф. 5. Под Лазаром Драгић бр. 45 $^{24}/_{10}$. 1860. 45 ф. 6. Под Томом Глигорић без броја 16 ф. Свега авр. 694 ф. (издано у Черевићу 5. маја 1866. Ј. Максимовићем парохом.)

Кад се томе придода камата, онда износи дуг 1000 ф. авр. до данас.

За суме под бр. 45. од год. 1860. и бр. 49. 1862 у целој обштини нема живе душе, којој би познато било, да је толико новаца обштина из црквене кассе позајмила. Црквеног обштества неимамо, које би по дужности о томе зај у точно исвестије подцело. Од кнезова за које се вели да су већи део тога дуга задужили, Јован Савић и Лазар Драгић, давно су умрли.

Касири обштински са кметовима оног доба који су још живи, дали су пред обштином писмене сведочбе, да они за тај дуг незнаду А тутори црквени оног времена, у чијим је рукама по један кључ од црквене кассе био такођер сведоче, да они незнаду, да је из црквене кассе обштини толики зајам издат. Напоследку по известију привременог одбора који је обштинске рачуне прегледао, речени зајам нити је у примању нити у издавању где наведен. Нека је код обвезница њихових и бројева погрешка, али непоњам како су се толики новци могли издати из кассе која је под три кључа, од којих је један у тутора, други у попе, а трећи у кнеза, и то издати без туторовог знања и нарочито без његовог кључа!

Још је ушло у траг, да су украдене и две обвезнице, једна од 100 ф. а друга од 60 ф. ав. које су такође у каси под три кључа биле.

Извештај о свему послат је консисториуму карловачком. Шта ће се у Карловцима решити, видићемо.

≈ Из Срема, 5. јан. Ваљда ниједне жупаније нема у којој је такве оскидице у докторима (медицинарима), као што је у нашој. Ма да су плате свуда по срезовима осигуране са 500 фор., опет нема у срезовима медицинара, него су сами ранари; а шта су ти ранари вредни, то је лако знати.

Наша млада браћа, што медицину уче, своме роду много би се одужили, а код нас и братског дочека нашли, кад би се они одважили и дошли да нам у нужди од помоћи буду. За сад су најнужнији у два среза: ердевичком и товарничком; у оба та среза има још и имућнијег света, који би доста учинили, те би сваки доктор могао своје лепо уживлење имати. Ово што написа волео би да наши млади доктори чују, па да нам се и одзову. —

У Срему, 9. јан. Данас је обштина дивошка из своје средине изабрала неколико отмени становника, који би под предвођењем кнеза у Ердевик к судцу Младеновићу отићи и запитати имали: из ког је узрока нотаријат дивошки укинут и к чалманском придружит, и зашто је бележник Петровић уклоњен. Овај корак учинила је обштина дивошка зато, што бележништво дивошко преко сто година постоји, што она нежели да оно укинуто буде, и што она против уставно-изабраног свога бележника Петровића, кога штује и уважава, и у кога пуно поверења имаде, не само ништа нема, него га и на даље код себе имати жели. Незнајући изасланици ти обштине дивошке, да ће судац Младеновић о њиховом доласку по чалманском учитељу К. С. унапред извештен бити, ступе у конак судца. Пошто кнез у име обштине изјави молбу, да се обуставе тако ненадне и насилничке мере, што се тиче укинућа нотаријата дивошког и одстранења Петровића: разјари се судац Младеновић и непреслушавши подпуно изасланике, заповеди да се кнез са још једним поштењаком посредством жупанијски четника у затвор одведе. Коме сад да се тужимо, коме ли да наше тегобе поднашамо, кад онај који је постављен да народу од помоћи буде, у место благе и поучне речи, затвором одговара?! Затвор тај изречен је без пресуде и затворени после неколико часова ипак без пресуде на слободу пуштени су. Докле ли ће се таква чудеса збивати? Нарочито се, данас, у ердевичком срезу пизма тера. Ниједна се прилика непропушта, само да се освета искали. Немају мира ни они, који су за народног кандиката гласали, данас са војничком рекламацијом посла имају и њима се осветом грози. Ако дуже судац Младеновић и јурасор Новаковић у ердевичком срезу уздрмају и освету своју и на даље над народом искаљују, незнамо докле ће се дотерати. Надамо се — као што се говори — да ће и један и други у Ириг премештен бити, и да ће их Новић заменути и свему што се сада збива крај учинити.

= Сомбор, 27. дек. У броју 114. поштованог вашег листа читао сам под знаком П. М. из Новог Сада опис „првог свештеничког збора у округу новосадском“ где се између осталог и то вели, да је на предлог брата П. Чолића написана, потписана и председнику предана молба, управљена на министарство просвете, у којој се иште, да се школске ствари, које је досад Натошевић обављао, предаду стручном човеку, и то Вукићевићу, досадањем професору препарандије.

Истина је света, да смо ми овострани Срби врло много с тим изгубили, што нам се из средине наше отрже врли родољуб Натошевић; зато нам сад ништа друго и не остаје, него да се сви зборови, како учитељски тако и свештенички својски око тога заузму, те да моле угарско министарство, да се на место Натошевића поствви онака особа, која је у школским стварима искусна.

Ми не одричемо Вукићевићу то, да је он у школским стварима искусан, али ипак не можемо да са пуним задовољством примамо то, да се исти господин на место Натошевића постави, и то само из тог узрока, што Вукићевић ни близу нема оне очинске благости, коју Натошевић сваком даном прпликом показиваше.

Осим тога пак сувише је исти г. партаичан, као што ће се читајућа публика моћи подробно известити из књижице, која ће скоро овде у Сомбору изићи под насловом: „Црте из живота г. Н. Вукићевића професора препарандије.“

Нека нико од читалаца не помисли, да ја ово може бити из какве мржње, пакости или злобе за г. Вукићевића велим, но ли само зато, што сам баш пријатељ истом господину и што ми је исти г. Вукићевић изближе познат, а и што сам имао прилику у најновије доба и читати горепоменуту књижицу у рукопису, а и позната ми је цела тужба подигнута од истог г. Вукићевића на овдашње девојачке учитеље, за које можемо отворено пред сваким казати, да су како у владању, тако и у звању свом сасвим на свом месту, као што су им то не давно и сами родитељи дечији са писменом сведоцбом признали. А познато је ваљда сваком, да је исти господин рад поставити на та места неке женскиње, које су две нормалне школе свршиле и десет месеци препарандију слушале; а исти пак учитељи овдашње девојачке школе свршили су не само III. реални разред са отличним успехом, него и учитељско-приправнички завод сомборски и осим тога добили у почетку 1866. године писмену похвалу од бивше конзилије за труд свој око васпитавања и настављања школске дечице.

Ја од своје стране мислим, да Натошевића нико други као што ваља не би могао заступати, него г. А. Стојачковић сомборски посланик.

≏ Из Осека 27. дек. 1867. Наша омладина склопила је „Српско певачко друштво“ које намера на св. Савву дати једну беседу у корист сиротињској деци „Српске почетне школе.“ На обшту жељу први дан Божића на св. литургији појали су нотално пјеније Станковићево, и премда се неможе казати да су своју цељ постигли, ипак су своју задаћу у колико се за ово кратко време постићи могао, извршили, и надамо се да ћемо и ми по примеру остале младе наше браће заспани дух на општу корист пробудити.

Данас саранисмо младића у у цветајућој 18. години и ученика 6. гимн. разреда Светозара сина г. Панаотовића трг. румског и отлична родољуба. Чланови певачког друштва били су умолили свог учитеља, те их је поучио пјенију за опело да би своме брату и другу последњу услугу учинили. Али кад се беху скупили на кор, наш привр. админ. и новоизбрани парох г. Ј. Ј. заповедајућим гласом рече, да учитељ један и други морају крај њега бити и да појање допустити неможе! Исти парох није хтео допустити ни да један ђак покојнику слово говори. Зашто се свему томе противио речени парох ваљда ће нам одговорити.

Протест народне либералне странке у сабору троједне краљевине.

(Свршетак.)

Но ова обрана уз овако тумачење показује управо то, да је изборном реду и од круне била намењена крепост све до онога времена, док небуде уједињеном вољом круне и заступништва утаначен нови закон.

Уз противно тумачење морало би се допустити очитом повредом уставнога начела, позитивнога темељнога уставнога закона (12. 1790-1.) и обичнога начина мишлења, да је народно заступништво ради тога изгубило уставно право своје на суделовање код стварања закона у обште, а на посе код стварања овако важне уредбе. Кад би се напоследку од првенства иницијативе, кад би се од тога зависним учинило јаче право једнога од законодавних фактора, који ли ће од њих пре другога предложити какву законску основу: то би право заступништва троједне краљевине на сваки начин јаче било од права круне, јер је влада њег. велич., заступајући круну, пропустила задовољити обећању од 2. студеног г. 1865., непредложивши дотичних основа законских; пак би се морало допустити и то, да је круна немаром владе стекла народном заступништву изгубљено право. —

Но оваком тумачењу противи се изјава заступништва у седницама 63. и 73. г. 1866-7. закључена, предложена највишег одобрења и потврде ради представком својом од 3. ожујка г. 1866. пре дакле, него је од владе икаква основа предложена била.

Будући дакле да нема разлога, који би оправдавао тврдњу: да за тр. краљевину непостоји никакве законске одлуке, ни у погледу уређења сабора, ни у погледу изборнога реда; будући напротив да сви разлози војују за непрекинуту ваљаност изборнога реда од г. 1848. то је непобитна истина, да највишим кр. одписом од 20. листопада 1867. на краљ. банске части наместника припослани привремени прописи о уређењу сабора и о изборном реду, одстрањујући постојећи закон једнострано, прекорачују уставна преимућства круне, и као таки по ставним одлукама устава, немају потребе уставнога закона ни законске крепости.

Овај се недостатак недаје зацелити ни оном околношћу, што је круна у своје прописе примила гдекоје одлуке законских основа од народнога заступништва предложених, па биле ове одлуке баш и битне.

Већ чл. 28. од 1618. године, говорећи о краљевској потврди из сабора предложених основа законских, нарочито одређује: Additamenta et diminutiones, constitutionbius seu articulis statuum et ordinum suae Majestati pro confirmatione porrectis aut porrigendis, non committantur. — Законским основима, по сабору предложеним, несме дакле ни круна ништа ни додати ни одузети, него их или у целости потврдити, или са својим опазкама вратити сабору за ново претресивање. И крунитбена завера у чл. 1. ујамчава потврђење законских предлога: „prout super eorum intellectu et usu, regio ac communi statuum consensu diaetaliter conventum fuerit.“ Неможе дакле законом постати ни оно, што је заступништво предложило, ни оно, што је круна прихватила ако се око тога воља обадвају законодавних фактора није у свему и свачему ујединила. Угарско-хрватски устав и законотворна пракса непознаје деломичне потврде, која би собом носила деломичну неограничену власт једнога од законодавних фактора.

Дапаче нам је дужност овде приметити, да прописи најв. кр. одписом од 20. листопада 1867. бр. 465. за проглашење и извршење кр. банске части наместнику припослани нису придржали ни оних установа, које су биле међу круном и заступништвом већ договорене и кр. одписом од 20. листопада 1866. од круне прихваћене. Да остала мимоиђемо, навести нам је из прописа о уређењу сабора §. 11. којим се право великаша према првобитном договору знаменито раширује, кад се и оним великашима удељује место и глас у сабору, који немају на своје име уписана и таквог неразделивог имања, с којим је била скопчана јурисдикција до г. 1848. У §. 17. споменутог прописа испуштена је кр. одписом од 20. листопада 1866, од круне прихваћена установа, да је влада дужна у сабор слати заступнике.

Изборни ред пак у §. 1. даје жупанији вараждинској против договора један глас више; §§. 4. и 25. сасвим су промењени, те се њима предају избори искључиво на вољу органима владиним, почем је већ утаначено било, да се равњање избора предаје самим бирачима путем муниципалних скупштина. И овако је постигнуто, да се изборним редом с једне стране истина сабору допушта избор саборских председника, али се зато с друге стране предају влади у руке избори заступника; постигнуто је, да у сабору, кад би се уз овакав изборни строј и могао предпоставити слободан избор, небуде одлучавало народно заступништво, него влада, кад год буде хтела, неразмерним бројем великаша, црквених и светских достојанственика.

Према овим околностима неможе се ни правом рећи, да је круна потврдила законске предлоге сабору за потврду поднешене, као што се неможе рећи ни то, да су битне установе саборског предлога потврђене, јер најбитније су точке: размер међу заступничким и вирилним гласовима, које је најновијим прописом на штету народног заступништва поремећено, затим јамство слободног непресиљеног избора. Но управо овај увет сасвим је одстрањен изборним редом по круни једнострано прописаним, јер су избори остављени вољи владиној и њезиним органима у свима молбама.

Да је томе тако, доказали су сви минули избори. На верификацију предложене притужбе, изборни записници и јавно мнење на непосредном искуству основано сваког појединца гласно говоре, да су избори за овај сабор с веће стране силовањем одозго, застрашивањем, завађањем, митом и гажењем изборнога реда извођени. Толики одпуштени и премештени чиновници кр. и муниципални доле до обштинских, познате окружнице различитих области на подчињене чиновнике, непосредне устмене претње поглавара уредских, познато понамештавање владиним намерама оданих особа без обзира на способности, толика прогонства карним истрагама појединаца без разлике сталежа, који су имали смелости независнога мне-

ња, закраћивање гласова владаним кантидатима противним, а поделивање гласова владиним кандидатима пријазним, једно и друго противно нарочитом пропису једнострано по круни изданог изборног реда, награжање без потробе призваном оружаном силом, обећавање благодати по овом сабору неиспуњивих, као што су: одпис порезних дугова, умалење порезне дужности, снижење будућега пореза, укинуће свештеничких пристојба и т. д. опијање просте светине — ово су разлози, на којим је основан последак избора за садашњи сабор.

Оваким средствима постизава се управо противно од чистога израза народнога мнења, и није прикладно побудити вере у намере, које се оваким средствима постићи накањују.

Погледом дакле на противуставност саборског и изборного реда по влади једнострано изданога; погледм на начин насилан и коруптивна средства, којима је овај сабор састављен, држимо, да он неможе одговорити позиву круне у кр. одпису од 20. листопада 1867. садржану, он неможе ни законито већати, ни правоваљано закључивати.

Ми смо ово своје мнење предложили и разложили у седници од 15. сечња т. г. у тврдој нади, да ће га подупирати сви чланови у интересу уставнога права троједне краљевине.

Но наишавши на ненадану противност од већине чланова сабора, нежелећи се учинити кривцима свеснога врнућа позитивних уставних прописа и главног јамства државног и народног обстанка народа, који је у нас положио поверење, неостаје нам него да очитујемо, да нам срећа и поуздање народа равним начином као и уставна свест налаже иступити из ове куће, и зато даље очитујемо, да нећемо на овом противзаконом сабору суделовати, ни већајући, ни гласајући.

Но остављајући ми саборницу упрти на закључке законитога сабора од 29. просинца 1866. г. и од 11. свибња 1867. год. просведујемо ми против основа, на ком је сабор састављен, просведујемо против свију закључака овога на противуставном и незаконитом основу састављеног сабора; а упрти на чланак 42. од 1861. год. и најв. кр. одпис од 8. студенога 1861. г. просведујемо против подређењу троједне краљевине под краљевину Угарску; просведујемо против тога, да сабор угарски за троједну краљевину без њезина знања и приволења њезиног законитог заступништва нравоваљано уређује државоправне одношаје, да јој дужности и терете наваљује.

У Загребу, 15. сечња 1868.

Сљедују подписи.

Говор дра. Јована Суботића

(на сабору троједне краљевине.)

Будући да је високо председништво изјавило, да су две трећине чланова изабрани и позвани верифициране, и да се конституирању сабора приступити може, то налазим за време, ставити пред ову славну скупштину предлог, гледе којега ја и моји политички пријатељи држимо, да се решити има пре, него ли славна скупштина конституирању приступи. Ја ћу бити слободан предлог тај прочитати и укратко разложити, те га ставити славној скупштини на увиђење и решење, како буде пронашла.

Предлог овај, који је подписан по 14 моји пријатеља политички, гласи овако: (гласови: имена!) Имена: Мирко Хрват, Вубановић, др. Рачки, др. Плавшић, Сишић, Брош, др. Деренчин, Томбор, Турковић, Томац, Торбар; др. Полит, Филиповић и др. Суботић.

Славна господо! предлог гласи овако: (види тр. крал., последњи став суботићевог предлога.)

Господо! предлог је стављен, нуждно је је да се образложи, јер је потребно, да се чују разлози и мнење једнога дела ове скупштине, којој припада решити, што за добро пронађе.

Превишњим кр. одписом од 20 лист. п. г. који је обичним путем у земљи нашој проглашен, и на кога се овај најв. кр. одпис позива, којим се скупштина ова отворила, одредило је њег. вел., да се сазове сабор обеју земаља, који ће изјавити, како да се одношаји наше троједне краљевине са краљевином Угарском изравнају и уреде. У овом кр. најв. рескрипту излаже се и ово: „да су се сви иза новог преустројног доба година 1848. 1861 1865. сазвани сабори састајали само на начин, који је свагда „ад хок“, т. једино за дотични случај одобрен био: мислимо ипак милим нам краљевинама Хрватске и Славоније нов доказ наше краљевске пријазни пружити тим, што пронађосмо дотичне по саборском заступништву године 1866—7. израђене и нами подастрте предлоге изузевши оно неколико установа, које се очито противе ваљано стеченим хисторичким и устивним правом и повластицама, примити, и као темељ за предстојећи сабор провидити привременом крепошћу законском.

„У истом највиш. кр. одпису изјављује се даље: „да је круна према том пронашла реченим сабором створену основу изборног реда уз небитне промене придржати и одобрити“ Из ови речи најв. одписа, а нарочито из они даљи, којима исти рескрипт свршује, и које овасо гласе; „Подељујући дакле нама у своје време предложеним и према развијеним горе начелом преиначевим основама о уређењу сабора и о изборном реду, како би речено, засада и дотле, док небуде зиконитим уставним путем другачије шта утаначено, наше највише одобрење, налажемо верности вашој, нека учини предложене установе на обичајни начин одма обнародовати, и по њиховом пропису безодвлачно предузети изборе за наскоро сазват се имајући сабор троједне краљевине, коме ће ваша верност при његовом отворењу овај најв. одпис скупа с прилози прогласити дати“, — из ови речи најв. краљ. рескрипта чини ми се, да се хоће онај назор да утемели и утврди, као да изборни ред и уређење сабора уз најв. кр. одпис од 20. листоп п. г. издан, није ништа друго, него кр. санкцијом потврђена основа сабора ови краљевина од г. 1865—7., те тако да се та установа признати има законом.

Кад би то тако било, држим, да би нам било честатати, те да се неби нашао у целој земљи ниједан глас, који би се против тога подигао, да неби било ниједнога човека, који га неби свим срцем пригрлио. Али на жалост морам казати, да томе није тако. Све околности, које се у најв. кр. рескрипту наводе и ненаводе, потврђују, да се ове наредбе немогу сматрати за најв. санкцијом провиђену основу саборску, дакле за уставним путем донешени закон Ја мислим господо моја! да смо сви у том сложни, да се само оне основе саборске, круни поднешене, за санкцијом провиђени закон држати могу, у којима никакви промена, битни и небитни, нема. У овим наредбама видимо, а и сам кр. рескрипт каже, да су у њима промене учињене. Кад пак сравним основе сабору предложене са наредбама најв. кр. одписом изданима, наилазим на битне разлике и промене и преинаке, из који се свако уверити мора и свако рећи мора, да се ове установе немогу сматрати за уставним путем донешен закон. Споменути ћу само три промене.

Најзнаменитија страна устројена сабора је број чланова саборски, нарочито пак број вирилни гласова, кад се у одношењу са гласови изабрани заступника узму. Преиначити основу саборску у погледу на број вирилни гласова тако, да број ови никако мањи бити неможе, а већи бити може, него је сабор пред очима имао, кад је основу предлагао, значи у сам живац уређења сабора засећи. Потом дакле, почем најв. кр. одписом саобштене установе у овом погледу сабору донешене основе заиста тако преиначују, неможе нам се признати, да није врло битна, једна од најбитнији промена учињена.

Најзнаменитија страна изборнога реда јест, као што је свој господи познато, и сав свет зна, начин, којима се избори управљају и изводе. Велика је разлика, кад управљају изборе органи народни, а велика је разлика, кад истима управљају органи административни. Ово су две системе, које једна против друге напротив стоје тако, да се никако слагати немогу. Кад видимо, да су наредбе најв. кр. рескриптом од 20. лист. п. г. издане заиста ону систему, коју је сабор попримио, забациле, и напротив тому избора руковођење и извођење владиним органом неверило, то се мора признати, да је у основи саборској битна и велика промена учињена.

Још једну ћу промену споменути. Пословни ред заиста је властитост самога сабора, и ја незнам, би ли се нашао сабор на свету, који би признао владине наредбе, по којима се уређење сабора самога у свом пословном реду без сабора преиначава. Такова установа, најбитнија у пословном реду, јест случај, у којем се сабор за такав узети може, да може већати и закључке стварати. Свима вама господо познато је, да је по пракси сабора нашега за тај случај, да сабор може већати и закључивати, нуждно прописано, да буде присутна од верифицирани изабрани заступника половица. Напротив пак уређење сабора уз најв. кр. одпис од 20. лист п. г. издано преиначава ову установу саборскога пословнога реда без сабора за сабор тако, да сабор већати и ваљане закључке донашати може, ако је присутно преко половице свију чланова саборски. Ово је учињено напротив изричној установи пословника нашега (§. 1.) у којим се вели, да све његове наредбе све дотле постајати имаду, док их сам с другима незамени. — Одатле господо моја! мислим ја, да су у саборској основи по владиним наредбама тако велике и битне преинаке учињене, да се исте на никакав начин немогу држати за потврђење основе саборске, за уставним путем донешен закон

Ово је стање ствари на једној страни. На другој страчи видимо господо моја, да је сабор наш од г. 1865—7. у 63. седници закључио ово: „да законито у овом сабору сакупљен народ троједне краљевине против сваком једностраном по круни извест се имајућем уређењу сабора троједне краљевине и уведењу изборнога реда за њу свечано просведује, очитујући: да донде, док се уједињеном вољом народа и светле круне законитим начином сабор троједне краљевине неуреди, и за њу изборни ред неуведе, народ троједне краљевине и његова краља веже и везати има једино законити изборни ред од год. 1848., кога су не само народ, већ и њег. вел. краљеви Фердинанд V. и онда сретно владајући Фрањо Јосип I. примили, и на којем темељу су саборисали сабори од г. 1848, 1861 и 1865—7, те своје знамените по народ наш одлуке и законе стварали, напоследку, да ће народ наш само онај троједне краљевине сабор за законит признати, који ће се на предидућем темељу сазвати.“

(Свршиће се.)

Угарска.

— Један пештански лист јавља, да је 10 (22.) о. м. било је у Кечкемету приликом неког народног скупа крвавога сукоба међу присташима деакове странке и међу присталица левице.

— У политичким круговима пештанским говори се као поуздано да ће се наименовати угарски државни подсекретари у држ. министарству. Поименце се говори за проф. дра Кауца.

— Дописник пештански пише „Вандереру“ да Мађари нису задовољни са државним подсекретарима, него да они ишту да се на једно министарско место у државном министарству намести Мађар. Говори се да ће се о томе предмету у једној од првих седница угарске делегације реч повести, што ће свакојако занимљиву дебату изазвати. Тако исто тај добро извештени дописник пише, да члан угарске делегације Перцел иште, да председник дел. преколитавске г. Ауерсперг јавном изјавом поправи оно, што је у првом своме говору против уг. делегације говорио. Ако то неби учинио, онда је Перцел са својим једномишљеницима наумио да у угар. делегацији донесе предлог у томе обзиру, који никако неће бити за то удешен, да пријатељски саобраћај олакша. То нису баш најбољи изгледи за пријатељско споразумлење међу новим угарско-аустријским савезницима!

Троједна краљевина.

— (Са сабора.) У нашем загребачком допису у пређашњем броју беше опис оне седнице, где је народно-либерална странка изашла из сабора, пошто је свој предлог поднела, који није примљен. Тај предлог гласи:

ПРЕДЛОГ.

Пошто је председништво ове скупштине сталеже и заступнике троједне краљевине, позване по најв. одпису од 20. листоп. 1867. изјавило, да се конституирању сабора приступити може, и пошто се пре конституирања сабора, свакако решити има питање, да ли се прехваљеним најв. одписом прописани изборни ред и уређење сабора примити, и да ли се на основу том законити сабор конституирати може, те пошто ми подписани држимо, да се услед тога још пре конституирања предлог н ш, који на то иде, да се сабор конституирати неможе, пред скупштину изнети и по истој решити има, те га и стављамо овим следећим начином:

Из разлога,

што се у уставној држави на темељу устава и уставности неможе признати једном законодавном фактору право законите наредбе у сам устав засецајуће доносити, а влада је њег. вел таке у изборном реду и уређењу сабора најв. одпису од 20. лист. пр. г. издала;

што ми а consequentia сабора наши од г. 1861 и 1865 неможемо примити изборнога реда и уређења сабора. осим оног од г. 1848. по ком су сабори од г. 1861. и 1865, држани, а влада је њег. вел. за овај сабор изборни ред и уређење сабора саевим друго од онога старијега различно изд ла;

што се ми стеченога 1865. г. права, на сабору овако уређеном, као што је онај био, изборни ред и уређење сабора са светлом нашом круном уставним путем устројити, без најпогибелнији за наш народ последица одреди неможемо, а то би учинили, да са онога темеља ступимо и прописани највиш. одписом од 20. лист. п. г. изборни ред и устројење сабора примимо;

што се ми не можемо без последица, које се прегледати недају, одреди стеченога г 1865. права одношење наше државоправно према Угарској, признатим и по круни признаним органом, сабором наиме оним од г. 1865. сами расправљати и уредити;

што ми напокон услед постојећега законитим путем донешенога закључка сабора од г. 1865—7., којим се народ наш законитим начином изјавио, да никакав октроирани изборни ред и устројсаб ра непризна, и да само онај сабор за законити признаје, који буде сазван на основу истом, на ком исти тај сабор сазван беше или који би био сазван на темељу уставним путем суделовањем круне и народа донешенога правога закона;

што ми услед тога изборни ред и устројсабора нај. одписом од 20. лист. пр. г. примити, а ни сабор на темељу тих наредби сазвани, за законити признати неможемо:

то предлажемо:

Нека скупљени овде сталежи и народни заступници пре свега изреку: да се прописан нај. одписом од 20. лист. п. г. изборни ред и уређење сабора примити и на темељу том законити сабор конституирати неможе, него нека се путем препонизне репрезентације њег. ц. кр. вел. премилостиви краљ наш у име народа замоли, д би благоизволио ову скупштину распустити, а законити сабор троједне краљевине, или на темељу оном сазвати, на ком је сабор од г. 1865-7. сазван био, или пак на темељу онога изборнога реда и устројења сабора, који је њег. вел. по сабору од г. 1865-7. препонизно поднешен, поделивши истом највишу краљевску санкцију по целом непромењеном садржају.

У Загребу 15 сечња 1868.

Др. Ј. Суботић, заступник места Руме; Мирко Хорват, заступник за трговиште Ђаково и Вировитицу; Јулије Бубановић, заступник града Крижевца; др. Фрањо Рачки, заступник града Сења; др. Божидар Плавшић, заступник котара илочкога; Игњат Брош, заступник котара ђаковачкога; др. Марijан Деренчин заступник за III изборни котар жупаније речке; Іван Крститељ Томбор. заступник котара ердевичкога; Венцеслав Турковић, заступник града Карловца; Јосиф Томац заступник котара врбовско-делничкога; Виктор Шпишић, заступник града Копривнице; Јосиф Торбар, заступник народа котара северинско-рибничко-озаљскога; др. М. Полит, заступник народа среза ирипшкога у Срему; Сима Филиповић, заступник народа среза румскога у Срему.

Сви што су потписани иступише из сабора осим Вукотиновића и Симе Филиповића.

У Седници од 4. (16.) јан. обавише се пре свега верификациони послови па се онда изабра одбор деветорице, који ће у претрес узети краљ. одпис од 20. окт. 1867. и основу адресе поднети. У томе су одбору: Вакановић, Живковић, гр. Лад. Пејачевић, гр. Јулије Јанковић, Боговић, Златаровић, др. Шухај, Бедековић и др. Стојоновић. Иза тога чита др. Брлић извешће осредњег верификационог одбора с извештајима и предиозима појединих верификационих одсека. Четврти од тих предлога иде на то да се од чланова саборски са вирилним гласовима само достојанственици (патријарх Маширевић, владике Грујић, Николајевић и Штросмајер) позову, да свакако дођу или свој недолазак оправдају.

Пети предлог централнога одбора гласи: Пошто нема у саборници заступника из хрват. слав. Крајине и из Далмације, а то су саставни делови наше домовине, нека се сабор посебном репрезентацијом обрати на њ. величанство, да овамо позове заступнике из Крајине и Далмације.

Живковић је против тога предлога одборова, јер ће о тим предметима бити говора свакако у адреси, коју ће сабор подастрети њ. величанству услед одписа краљ. од 20. листопада 1867.

Пошто је тим изцрпљен сав материјал, распусти председник седницу и обрекне, да ће следећу заказати одма, чим буде одбор деветорице пријавио му да је свој посао обавио.

— У Загребу изађе сад баш књига др. Шулека под насловом „Наше правице.“

— Члан сабора тројед. краљевине Јован Живковић изјављује у телеграму што га је послао „Дебати,“ да онај програм што је у „Политици“ изашао под његовим именом није друго но мистификација, која ће се скорим разјаснити.

— У „Хрват. новинама“ има посебан чланак под насловом „Наша опозиција и г. заступник Филиповић“ где се хатли Сима Филиповић, што није са народњацима изашао већ остао, и каже се да би ваљало тако да су радили и сви остали. Ми држимо да ни г. Филиповићу неће бити повољна та хвала „Хрват. Новина.“

— Са сабора имамо то да јавимо, да је одбор деветорице, што беше изабран да узме у претрес краљ. одпис и да предлог поднесе, свој посао свршио. По телеграфу се јавља да у адреси има 20 тачака и да им је у главном садржај тај: да се сабор при изравнању са Угарском држи дотичног саборског чланка од г. 1861.; да моли да се присаједини тројед. краљевини Далмација и војничка граница, која би се могла део по део укидати; сабор се ограђује не само против октроисања изборног реда, него и против сваког октроисања у опште; јавља се уједно у томе нацрту адресе, да сабор рекниколарну депутацију од дванајсторице изабрати жели. Тај је предлог адресе прочитан у саборској седници од 13. (25.) јан. Дебата адреска одложена је за уторак. — Као што се јавља у разним листовима Живковић и гр. Л. Пејачевић у адреском одбору пропадоше са својим предлозима адресе, а примљен је предлог онај, кога је др. Шухај из Пеште донео, и кога му је Андраши на пут дао.

— Говори се да ће цар скорим доћи у Загреб.

Аустрија.

— У седници угарске делегације од 13. (25.) о. м. беху држ. минис ри Бајст и Беке. Пошто Керкапољи прочита извештај о пословнику преда мин. Беке предлог буџета са неколика мађарски речи. У идућој седници је на дневном реду пословник.

— Буџетски одбор преколитавске делегације имаде седницу 12. (24) о. м., у којој изабра себи за председника Ка зерфелда, за заменика му грофа Врдту, за бележнике дра Банханса и Демела. По томе се раздели цео одбор у три пододбора и то један за ратни буџет од 9 лица, један за финансијски буџет од 7 лица и један за буџет мин. спољних послова од 5 лица. По томе би примљен предлог тај: да се сазове седница идуће недеље, где ће ратни министар известити још и о изванредном издатку за рат, јер само кад се сазна уредни и ванредни издатак, може се претресати ратни буџет. — У пододбору за ратни буџет закључише да се и уредни издатци ратнога манистарства сведу на мање.

СЛАВЕНСКЕ ЗЕМЉЕ.

РУСИЈА. Од дипломитских акта руске владе о источном питању још саобштавамо следећи

„Распис царским послаништвима и заступништвима Русије.

„Петроград, 18. октобра 1867.

„Ви познајете правац царског двора у питању Источном.

„Ви знате, да је он од године 1860, призвао пажњу порте и великих сила на положај, који, по његовом мњењу, биваше из дана у дан тежи.

„Заиста, с једне стране хришћански народи, видећи да је заједничкој радњи в. сила, која је постала њихово једино јемство, оскудошћу слоге, побијено свако значење, губљаху мало по мало своју наду у поправку своје судбе, и своје поверење у подпору Европе.

„С друге стране, њихове тежње беху распаљене до највишег степена мнењима која они виђаху да побеђују на другим местима и свршеним делима у земљама суседним.

„Тај двојаки утицај на те народе морао је учинити и њихов положај мучнијим и њихово самопрегоревање тежим. Побуне поместне и једно за другим у Сирији, у Ливану, у Србији, у Босни, у

Херцеговини, у Црној Гори, и најпосле у Кандији, — потврдише наше предвиђање и осведочише неизбежност опасности која се повећаваше што се даље шираше.

„И опет наше опомене остадоше неплодне.

„Кад најпосле устанак Кандије показа докле је дотерао тај положај, царски двор развије своје усиљавања код турске владе и в. сила.

„Он управи на дворове позив, да се с њим сједине, те да настану код порте, да неби допустила, да се шири тај устанак, који би могао нећи одвива по целом Истоку хришћанском и постати прва варница за општи заплет.

„Кад би се мудро уступило жалбама Крићана, кад би се праведно задовољила захтевања Срба, и кад би се најпосле озбиљно извршиле реформе које осигуравају хришћанским поданицима султана услове сносивог живота: могло би се и надати умирењу духова које би заштедило времену, напредку идеја и развитку интереса, мирно решење тегоба друштвених и политичних питања Источног.

„Упркос нашем наваљивању, споразумљење дворова остало је неподпуно, њихов говор није имао жељена утицаја на турску владу. Влада турска продужила строгости притиска који је учинио борбу само ватреним страсти живљим, преговоре тежим, и њени посебни покушаји помирења изгубили су у последњем часу своју силу. У тим незгодама царски двор није нимало заостранио од пута којим ја пошао од почетка. Тај пут означен му је погледима који владају политиком нашег цара, означен предањима Русије и интересима које она има као суседна и велика сила, сила којој је у интересу мир на Истоку и одржање обштег мира.

„По мишљењу нашем, ако би било још изгледа, да се неизбежни заплети спрече саветима управљеним на турску владу, тај задатак припадао би искључиво Европи, која би постављала између завађених страна своју сложну власт и говорила би им са сталношћу сагласно.

„Ако би тај изглед био изгубљен и опасност неизбежна, дужност и интерес свију били би, да се та опасност ограничи, да се одбије свако мешање, и да се тако учини, да она непоремети обшти мир.

„То је све царски двор 16. новембра 1866. предложио.

„Неколике велике силе пристале су на његов предлог, и тако је први део тог програма био испуњен.

„Последак је познат. Наваљујући и обновљени кораци царског двора и владе које су му придружиле, остали су заман пред закључањима порте. Лична усиљавања за убеђење порте која је наш цар покушао кад је Фуад паша у Ливадији био нису имали више успеха.

„Од тада, царски двор судио је, да неостаје ништа друго, него да се измири други део задатка великих сила.

„То је цељ изјаве коју је он предложио, и која са неким изменама у начину писања, додатим од француског двора и одобреним од дворова: берлинског и фиорентинског, — би предата порти од представника у Цариграду.

„Шиљући вам овде у првпису ту изјаву, ја мислим да је нужно определити вам смисао који јој придајемо.

„Наш цар рад је да скине са себе одговорност за положај чије опасности његово царско величаство предвиђа, и које оно има да одклони.

„Оно је радо да неда да политична саревњивост тегобом данашњег положаја Европе повећа заплете и онако тешке у Источном питању.

„У тој намери Његово царско Величаство поставило је начело немешања (неинтервенције), које је оно готово поштовати докле год га буду поштовале и друге силе.

„Но опет то начело нема донети нехатост. Ето зашто и ми као и други дворови који су се нама придружили, нећемо одрећи се племенитог задатка којим њихова савет може задати великим силама у приликама где им човечност даје закон.

„Ето зашто, удаљивајући сваку усамљену радњу која би отешчала данашње заплете Истока, царски двор био би увек готов притећи европском споразумљењу које би имало за цељ да реши те заплете. Он има тврдо уверење да би такво споразумљење могло имати за предмет само дело правичности, достојно хришћанских сила, сходно интересима обштим мира и цивилизације; пред којима треба да нестане сваке политичне саревњивости и сваких искључивих погледа.

„У том смислу ви ћете се изразити наспрам владе код које сте оверени.

„Примите, итд.

(Подписан) Горчаков.“

НАУЧНО ПАТРИЈОТСКИ ПОЗИВ.

Прва је наука познати себе.

Народ, који себе из основа и у сваком погледу добро познаје, тај ће народ свакада имати у себи најпоузданијега јамства за свој напредак у свакоме правцу.

А народ, да себе позна, мора двоје да чини: да истражује т. ј.

1. како је он некада стајао у свакоме правцу, и
2. како он сада стоји у сваком погледу; или краћим речма, да разазна
1. какав је био, и
2. Какав је сада.

Проучити који народ какав је био, можемо само из његове историје али написати историју народа није довољно испричати само његова дела, која имаху утицаја на његов политични живот, него га осветлити и у његовој унутрини, какав он бијаше у држави, какав на селу, какав на дому; које место запремише у науци, које у уметности, које у занатима: — шта је могао да каже, и шта да уради. А то би значило: ваља имати тога народа општу историју. Но да се све то упозна, и општа му историја напише, ваља имати на руци и оно, што се у тој смисли већ нешто написало, и оно, што је од народа самог као спомен остало. Ти спомени најбољи су сведоци његовој снази, и најпоузданији гласници душевној му ваги. Споменици ти из минулих времена престражише све потоње дане и дотрајаше, до наших дана не да их гледамо само, него их читамо и питамо, и они ћеју нам казати и причати, и некадашњу славу и претрпљене јаде своје и творца им. А увиђено је, да ће историја бити све јаснија, пунија и истинитија, што тих споменика буде више и познатијих.

Проучавати пак народ, какав је сада, то је много и много лакше. Но то лакше није с тога, што би се можда на мало ствари имали да обзиремо, него једино сбог тога, што нам је предмет испитивања и проучавања пред очима. А предмет тај врло је велики, он је врло разгранат и раширен, и има у себи сиасет ствари што би на први мах изгледале као сасвим неважне, а нису. На прилику његове пословице и загонетке, то су верни изрази философије му идејалне и практичне, његове скаске и приче, најбоље су изјаве његове фантазије, његово ношиво и одело, постеља и прибор јој, то је огледало његове естестике и индустрије, његове песме и напеви игре и попевке то су му тумачи срца и уметности, па најпосле и биљаре баке зар нису жреци митологије која и данас у народу живи? Све су то ствари за проучавање и познавање народа врло важне и све те ствари, и друге још многе овде неизбројане, искупити и проучити, значи изучити етнографију народа, узазнати народ какакав је и што је кадар.

Ми смо досад много дангубили у многоме чему, па и у томе. Но и први појасеви у народу и нису за склапање овог и оног, него за прибирање грађе и свега што је за народну згаду потребно. Па тек други појасеви биђеју позвани да слажу и зидају. Али ако по худој срећи неби било никога, који би се одао да прибира, онда одкуд може бити онога, који би слагао и уређиво. Са вечитом оскудицом у грађи, неби никад кадри били штогод честитога и постојаног начинити, него би увек или шепртљали и по мраку тумарали, или би се морали одродити. А то би била тешка клетва од сина оцу.

Врло би дакле нужно било, а и крајње је време томе, да се искупимо у јата ревних чувара и скупљача те настати да се то благо народне прошлости и садашњости чува и прибира, јер је досад већ велики део тога блага за навек пропао просто с нашег неразумевања и нехата.

Овакве мисли руководише нас и побудише, да се сведемо у јато, да се скупимо у дружину која би се тога посла латила на земљишту, где нам је прошлост садашњост и будућност наша, и у народу, који самога себе довољно незнађаше, а с тога и до данас оста расцепљен и неуједињен како у моралноме, тако и у другоме погледу.

Но и начин за склапање дружине и рад њен око узети задаће, договорисмо се нас неколицина, да за сад буде одпр лике овакав:

Уређење. Да би се узазнало прошло и садашње морално стање народа, што борави између црног, белог и јадранског мора и реке Драве и Дунава, — саставља се од поштоватеља душевне моћи народне.

Дружина за археологију и етнографију на балканском тропољу.

Састав дружине.

1. Који год је рад да зна какав бијаше и какав је сад народ овога земљишта, он може бити чланом ове дружине.

Но како сваки неће моћи на једнак начин да буде уделан у овоме, то ће и чланова бити двојаких, по томе.

2. Они чланови, који трудбом својом користе задаћи дружинској, који т. ј. пишући испитујући и т. д. намеру дружине унапређују, — они су чланови трудбеници,

3. Они пак чланови, који прилогом у новцу желе да задаћу дружинску уздигну и унапреде, то су чланови приложници.

4.) За управљање дружинском радњом саставља се од десеторице трудбених чланова одбор, који ће.

5. Изабрати сеои једног писара да записује и бележи оно, што се уради, и

6. једног рачунара, који ће водити дружинске рачуне.

Задаћа и посао дружине.

7. Дружина ова склапа се с том задаћом и тежњом, да у народу, куда год досне, буди свест за старине и народне особине; да развија и уздиже познање, како су те ствари за нас светиња, па их треоамо да поштујемо и уважавамо и дакле чувамо и прикупљамо; да отвара вољу и гради прилику, да сви научни и вештински производи минулих времена, ма у коју граду народног живота засецати, изиђу на видик; да изнесе на очи образованом свету све особини научне или уметне или индустријске, ма у коју страну народне и људске моћи улазиле да искупља дакле грађе за свестрано познавање народа и у његовој садашњости. Према томе

Дружина ће да испитује старинске цркве и друге грађевине, да тумачи уметност у њима употребљену, било у живопису и т. д.; да прибира и на видик у верном снимку износи различно посуђе из минулих времена; да сабира и свету показује свакојаке наките и уресе из прошлости; да проучава и показује различно одело из мирног и војеног живота! да прикупља народне скаске веровања и обичаје; да издаје пословице загонетке и песме; да показује начине живљења у различним крајевима; да снима и саопштава ношњу из различних места, како мушку тако и женску; да карактерише народне типове из појединих крајева; и у опште да испитује, прибира проучава и на видело износи, све оно, што ће моћи народ у сваком погледу као самостојну индивиду да обележи. Због тога дакле

9. Одбор ће, кад како узможе, шиљати по кадшто своје чланове или и друге пријатоље дружинске, да ово или оно развиди и у снимку дружини поднесу.

10. Он ће чим шта добије или изради, да свету саопшти, и то, што је слика и нацрт, одбор ће издавати сам о свом трошку, а што је само слог, то ће излазити у гласнику, органу српског ученог друштва.

11. Одбор ће разполагати имањем дружинским и рачуне подносити путем новина.

12. Он ће у своме вијећу одобравати, да се новчана помоћ даде члану, кога буду послали, да ово ил оно испита, а исто тако он ће одкупљивати важне споменике.

13. Одбор ће путем новина, кад буде нужно, сазвати свеколике чланове трудбенике на сабор, да се о чему буде договоре. На сабор може доћи да слуша свако, ал само чланови имају право да говоре.

Дужности и права чланова.

14. Сваки члан, па био он трудбеник или приложник при упису свом треба да да у благајницу дружинску 1 дукат, или 3 рубље или 6 фор., и после у почетку сваке године по ½ рубље или 1 фор. улога, а за то добиће у половину цене све што дружина издала буде.

15. Сваког пријатеља дружинске задаће, који би дружини поклонио најмање 10 овде означених цена, дружинаће из благодарности назвати га својим доброчинцем.

16. Сваки поштователь народних старина и особина, који би дружини поклонио какву старину, ал иначе вредну ствар, дружина ће га сматрати као свог члана докле год улог годишњи (10 грошр) давао буде.

17. Кад одбор држи своје вијеће има право да дође сваки члан, да чује о чему је реч, ал само трудбеници вијећају.

18. Сваки члан, па био овакав, добиће од дружине писмено, како је он члан дружине.

19, Сваки члан трудбени има право гласа при бирању одборника на дружинском сабору. Но они, који небуду у Београду, где је за сад седиште дружини, они могу писмено или преко новина то учини. Исто тако

20 Чланови трудбеници, ако нису у Београду, могу писмено или преко новина предлоге своје дружини подносити.

Имаовина дружинска

21. Дружинска имаовина то су новци (од уписа, од улога, од поклона, и од продаје својих дела) ствари (археологијске етнографске и намештајне), дела (који издаје) а својина тих дела.

22. Новци дружински стоје код рачунара, ако нису под најам дати.

Ствари, па биле у оригиналу или у копијама, умолиће се Београдски музеј да их на чување прими. Дела раздаћеју се књижарама свуда по земљишту овога друштва.

Својина дела разуме се, да путем печатње издато како дело дружинско, несме нико ван дружине препечатавати, осим ако му дружина под условима уступи.

Ово уређење од 22 чланова дописани сматрају засада само као основу, на којој би се имала реч повести и израдити отално уређење дружине па онда, кад се изради и стално уреди, да се поднесе власти на одобрење. Обзнањујући га свету, ми позивамо све поштоватеље старина и народ особина, што се налазе нагрудма словенске Италије — балканскога трепоља — да се искупе у ово наше јато, те да се својски постарамо, да изучимо предке и народ наш у овоме погледу, у коме их досад неизучавасмо. И познавајући наш свет, да се као члан дружине упише, молимо сваког оног родољуба, кога би се уређење и унапређење те дружине тицало, да путем новина па ма којој било, покаже нам своје мишљење у томе погледу. Јер је нама много до тога стало, да дружина та буде радна, и на што здравијем основу.

Као скупљаче за ову сврху умољавамо сва уредништва српских, хрватских и бугарских листова, а писма и новце ваља од свуда шиљати уредништву „Србије“ у Београд.

На послетку још молимо сва та уредништва, да овај наш позив у својим листовима огласе.

У Београду о Андрејеву дне 1867.

Панта С. Срећковић пр. у в. шк. Опш. и срп. Историје Драгутин С. Милутиновић архитекта и инжинир. Јован Драгашевић б. проф. Историје и Географије. Стојан Новаковић проф. српског језика и историје српске књижевности. Стојан Бошковић професор историје у гимназији. Јован Бошковић професор филологије и опште историје књижевности у вел. школи. Стеван Тод ровић живописац. Михајил Валтровић архитекта и професор калуповања. Панта Христић фотограф.

Нови Сад 16. јан. Добисмо овај оглас: Од нове године излази у Београду политично-економни лист „Србија“ два пута преко недеље, а стаје на годину с поштарином 9 ф. а. вр., на по године 4 ф. 50 н. а. вр., на три месеца 2 ф. 50 н. а. вр. Претплату ваља слати уреднику „Србије“ Љубомиру Каљевићу у Београду.

Обраћамо пажњу публике наше на тај оглас. „Србија“ је једини лист у Кнежевини, који је потпуно независан и који заступа начела либерална и напредна, и по томе је он орган либерално-народне странке у Србији. Држимо да смо тиме доста казали нашој свесној публици у препоруку томе листу. Ко оће у опште да држи лист какав, што излази у Кнежевини српској, ваља овај лист да држи. А треба наша публика да се интересује за ствари у Србији, а нарочито за развитак унутрашњих ствари њених; да ће за то у помевутоме листу „Србији“ најчистији и најслободнији извор наћи, о томе нема сумње.

НОВИЈЕ.

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ.“

Беч 16. јануара.

Друштва: Зора, Велебит Сава шиљу захвалну адресу Ристићу и јагодинском проти.

Лоњаи озбиљски обрекао заузети се, да термине за капиталисане интересе (новосадског зајма) знатно продуже.

— Савезничка североамериканска скупштина закључила је, да председник республике, Џонсон, посредује код инглеске краљице за финијене (који раде да Ирландска постане республиком) — позатворане инглеском власти у Канади.

— У Уашингтону држан је велики јавни сабор (митинг), на коме је усвојен закључак, да се права американских грађана на страни осигурају, и да се потражи лека противу свирепости инглеских власти.

НА ЗНАЊЕ.

Нек је на знање свакоме брату Србину, да сам се по дужности својој постарао и све што је требало учинио, да се омладинске књиге, као:

Омладински календар за г. 1868.

Омладинска заједница;

Пут лицејски питомаца по Србији —

из Београда што пре овамо пошљу, и да се тако надам, да ћу моћи за који дан све наручбине извршити.

Дајући ово на знање, позивам све чланове уједињене омладине, све омладиске дружине, а и сваког пријатеља наше књижевности, да сваки по својој снази својски прионе око распростирања ових добрих и јефтиних књига по народу, и да тако сваки и делом покаже, да му је заиста до народног напретка стало.

У Новом Саду, на светога Саву.

А. Хаџић,
председник годишњег одбора.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Т. Б. Сента 12. јан. Овога петка због рђавог времена, не беше готово никаквог промета ни у каквој врсти ране. Продало се кукуруза до једно 80 вагана, и то по 2 ф, 50 н., такође се и пшенице продало до 40 вагана по 5 ф. 60 н. друге ране бије ни било на тржишту у Сенти.

К. и др. — Пешта, 14. јануара. — Са свију страних тржишта стижу гласови о врло живој трговини са раном, и о не незнатном повишењу цене производима. Уз то се јавља, да су на свима страним тржиштима цене врло умерене. Магазини знатно су испразњени од ране, што има много утицаја и на овд. тржиште. На државном двозденом путу као да ће се идуће недеље рана за извоз примати, отуд је цена и лошијим врстама шенице нешто подигнута. Продато је преко 200,000 в. шенице; отуд трећина за извоз. — И наполица се почиње тражити. — Раж се тражи особито за берлински рачун; отуд јој је и цена повишена са 20 до 25 н.; продало га се до 50,000 в. — Јечам за рану доста се тражи; повећана му је цена са 5 до 10 н. — Зоб је још пренебрегнута, купује се само за домаћи погрошак, и то по спуштеној цени. — Кукуруз тражи се нов; овде га има само у магазинима; цена му је са 10—15 н. повећана. Што је било старог кукуруза, продато је за Трст по 3 ф. 45 н.

Цена је:

Шпиритусу: новом 48, старом 49 ф. 50 н.

Шљивовици: новој сремској 22—23, старој 26—28 ф.

Сувим шљивама: босанским 10, српским 9 ф.

Пекмезу од шљива: 9 ф.

Орасима славонским: 6½—7 ф.

Свињској масти: варошкој 37½, сеоској 34½ фор.

Лоју: 33—34 ф.

Меду; 18—20 ф.

Сланини: 30—32 ф.

Поташи: белој 18½; кујнском пепелу 14½ фор.

Шишарки прве врсте 18—19 ф.

Ценовник Пештанске берзе од 11 Јан.

	Фун.	Пожунац
Шеница банатска нова 86—87	— — — — ф.	6 85 7.—
„ потиска	— — — — — — 86—87 ф.	6 85 7.10
„ „	— — — — — — 88—89 ф.	7.05—7 20
„ пештанска	— — — — — — 84 86 ф.	5 95—6 65
Наполица	— — — — — — 81—82 ф.	5 15 5.15
Раж	— — — — — — — — — — 78—80 ф.	4 60—4.65
Јечам пиварски	— — — — — — 68—70 ф.	2.75 2 80
„ за храну	— — — — — — 65—68 ф.	2.50—2.65
Зоб нова	— — — — — — — 44—46 ф.	1.70—1.75
Кукуруз банат. стари	— — — — — — ф.	3 40—3 45
Проја	— — — — — — — — — — ф.	3.10—3.20
Репица кол.	— — — — — — — — ф.	—5 87½
„ банат.	— — — — — — — — — ф.	5 75— .—
Пасуљ	— — — — — — — — — — — ф.	5.40—5.50

Курс папира и звечећег новца.

Комерцијална (трговачка) банка 500 —	680	690
Пештанске штедионице — — — 63 —	1400	1425

Курс бечке берзе.

Акције народне банке — — — — — — — — — —	672
5% металик — — — — — — — — — — —	—56 80
Зајам народни — — — — — — — — — — —	—65 90
Дукати — — — — — — — — — — — — —	— 5 74
Аустриско сребро — — — — — — — —	—.— 118 15

ОГЛАСИ.

Оглас.

Овим се од стране обштине вел. кикиндске до обштег знања доставља, да ће се нова дражба ради издавања под закуп варошке аренде и пијаце за 1868, 1869 и 1870 годину по постојећој тарифи торонталске градомеђе у понедељник дана 10. фебруара у 9 сати пре подне у обштинском дому држати.

Дражбена условија могу се код обштинског поглаварства читати, и од истог у препису имати.

Сваки дражбеник мора 200 фр. авр. пре почете дражбе у име пишманлука положити.

У В. Кикинди дана 49 јан, 1868. 5—2—3

Оглас.

У суботу 27. јануара 1868.

ТИПОГРАФСКА ИГРАНКА

у дворани

„код царице Јелисавете.“

Улазнице за једну особу . . 1 фр.
За породицу од 3 особе . . . 2 фр.
За породицу од 5 особа . . . 3 фр.

Ова се игранка путем уписивања приређује, те се неће моћи добити улазнице при каси, нити ће је бити.

7—1—1 Типографски одбор.

Одговорни уредник и издавалац др. Стеван Павловић.

Платонова штампарија у Новом Саду 1868